

<https://ms.detector.media/propaganda-ta-vplivi/post/30683/2022-11-17-poglynnannya-ukrainy-pochalosya-navishcho-rosiya-vygadala-feyk-pro-namir-polshchi-aneksuvaty-zakhidni-oblasti-ukrainy/> (дата звернення 09.04.2024)

Аліна Кутенець, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету. Науковий керівник – кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики **Олена Мельникова-Курганова**

НЕЛІНІЙНІ МЕТОДИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ В ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙНАХ

У статті ретельно розглядається роль нелінійних методів стратегічних комунікацій у сучасному інформаційному просторі. Особлива увага приділяється їх впливу на формування громадської думки та мобілізацію суспільства, а також аналізу нових можливостей цих методів у протидії пропаганді та дезінформації. Висвітлюються конкретні приклади їх успішного застосування, що робить статтю актуальною та цікавою для дослідження в галузі комунікацій та інформаційних війн.

Ключові слова: стратегічні комунікації, інформаційна війна, пропаганда, дезінформація, нелінійні методи.

Нелінійні методи стратегічних комунікацій – це підхід до комунікаційної стратегії, що використовує нестандартні методи для досягнення поставлених цілей в сфері комунікацій. Основна роль полягає в тому, щоб використовувати креативні та інноваційні способи залучення уваги аудиторії, відмінні від традиційних засобів масової комунікації, таких як радіо, преса, телебачення [1].

У контексті держави стратегічні комунікації мають вирішальне значення, особливо в часи кризових ситуацій, таких як повномасштабне вторгнення. У випадку України, яка зазнає агресії з боку Росії, стратегічні комунікації грають

важливу роль у формуванні національного єднання, мобілізації громадської підтримки, підвищенні морального духу нації та забезпеченні інформаційної безпеки [4].

StratCom Ukraine – це центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, створений при Міністерстві інформаційної політики України. Його діяльність спрямована на протидію російській пропаганді та дезінформації, а також на просування України на міжнародній арені. StratCom Ukraine використовує широкий спектр інструментів для роботи з пропагандою [7]:

- моніторинг та аналіз інформаційного простору: відстеження та аналіз інформаційних потоків, виявлення фейків та дезінформації;

- спростування фейків: публікація спростувань фейків та дезінформації на офіційному сайті StratCom Ukraine, а також у соціальних мережах;

- інформаційні кампанії: проведення інформаційних кампаній з метою донесення правдивої інформації до українського та світового;

- співпраця з медіа: налагодження співпраці з українськими та іноземними ЗМІ для забезпечення об'єктивного висвітлення подій;

- підтримка медіаграмотності: проведення тренінгів та семінарів для підвищення медіаграмотності населення.

Важливу роль у роботі StratCom Ukraine відіграють також громадянське суспільство та волонтери. Їх активність допомагає поширювати правдиву інформацію, мобілізувати ресурси та підтримку, а також протидіяти російській пропаганді. Ось кілька прикладів успішної роботи StratCom Ukraine з пропагандою:

- створення сайту StopFake.org. Він став одним із найавторитетніших джерел інформації про фейки та дезінформацію, поширювані Росією [6];

- проведення інформаційної кампанії #CorrectUA. Ця кампанія допомогла виправити тисячі помилок у Вікіпедії про Україну [7];

- створення чат-бота StopFake. Він допомагає людям швидко та легко перевірити достовірність інформації [7].

Нелінійні методи стратегічних комунікацій – це комплексний підхід до комунікації, який фокусується на взаємодії та самоорганізації аудиторії, а не на односторонньому трансляванні повідомлення. Цей підхід використовує принципи нелінійної динаміки, теорії мереж та інших наук для того, щоб: створювати самоорганізовані та стійкі комунікаційні кампанії; залучати та активувати аудиторію; досягати довгострокових змін у поведінці та думках людей. Г. Почепцов вважає, що ці методи є більш ефективними в умовах інформаційної війни, де традиційні методи часто виявляються неефективними [4].

Мем-війна. Почепцов створив та поширив меми, які висвітлюють злочини Росії та героїзм українців. Вони мають значний вплив на українське та світове суспільство, адже емоційно залучають аудиторію та роблять складну інформацію доступнішою. Як приклад, це мем «Доброго вечора, ми з України!» став вірусним та використовується для підтримки України у всьому світі. [6; 2]

Сторітелінг. Почепцов розповідає історії про українських героїв та жертв війни, щоб емоційно залучити аудиторію та підкреслити жорстокість російської агресії. Наприклад: стаття «Українські герої: історія одного фото» розповідає про фотографію українського солдата, який тримає прапор на острові Зміїний. [6; 2]

Гейміфікація. Він розробив гру «Війна за свободу», яка навчає людей основам кібербезпеки та інформаційної гігієни. За допомогою неї, тисячі людей навчилися захищатися від російської пропаганди та дезінформації [6].

На думку Г. Почепцова, нелінійні методи стратегічних комунікацій можуть бути дуже ефективними. Вони дозволяють йому досягти більшої аудиторії, зробити свої повідомлення більш зрозумілими та запам'ятовуваними, а також розбудити в людей емоції, які мотивують їх до дії. Згідно з Г. Почепцовим, існуюча політична система не приймає існування альтернативних поглядів, оскільки часто має ритуальний характер, що призводить до покарання будь-якого відхилення, особливо якщо це пов'язано з відомими особами або альтернативними медіа. Використання м'якої сили є також характерним для

нелінійних стратегічних комунікацій, які зазвичай застосовуються в розважальній сфері, але можуть мати вплив у політичному або іншому контексті на глобальному рівні [2]. За думкою дослідника, система управління держави стає неадаптованою до нових реалій та починає прямувати до стандартного радянського принципу владного монологу шляхом заборони будь-яких альтернативних поглядів.

Стратегічні комунікації є комплексним підходом до управління комунікаціями, який спрямований на досягнення стратегічних цілей організації або держави. Цей підхід базується на систематичному аналізі, плануванні та виконанні комунікаційних стратегій, спрямованих на залучення та вплив на різноманітні аудиторії. В основі стратегічних комунікацій лежить глибоке розуміння мети та цільових груп, визначення ключових повідомлень та вибір оптимальних каналів та інструментів комунікації. З початком повномасштабної війни Росії проти України роль стратегічних комунікацій значно зросла. Для досягнення таких цілей, як: інформування світового співтовариства про злочини Росії; підтримка бойового духу українського народу; протидія російській пропаганді; збереження економічної стійкості країни – Україна використовує широкий спектр комунікативних інструментів [5]:

- офіційні заяви та звернення влади: донесення до світової громадськості офіційної позиції України щодо війни;
- інформаційні кампанії: поширення правдивої інформації про війну та мобілізація підтримки України;
- робота з медіа: налагодження співпраці з українськими та іноземними ЗМІ для забезпечення об'єктивного висвітлення подій;
- соціальні мережі: активна комунікація з аудиторією через Facebook, Twitter, Instagram та інші платформи;
- пряма комунікація з громадянами: проведення зустрічей, брифінгів та онлайн-дискусій.
- Нелінійні методи стратегічних комунікацій є потужним інструментом, який може використовуватися для досягнення довгострокових цілей держави.

Під час повномасштабного вторгнення Росії проти України вони стали одним із ключових факторів, що забезпечують стійкість та обороноздатність країни. Ефективність стратегічних комунікацій України під час війни свідчить про високий рівень професіоналізму та самовідданості українських фахівців у цій сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мельникова-Курганова О. С. Нелінійні методи стратегічних комунікацій у смислових та пропагандистських війнах, 2021. URL:<http://baltijapublishing.lv/omr/index.php/bp/catalog/view/155/4628/9726-1> (дата звернення: 01.04.2024).

2. Штіфзон О., Новіков П. Теорія автоматичного управління. Нелінійні та дискретні системи. Навчальний посібник. URL:<https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/9e481f55-c1f2-4e45-ba1e-81c21e0271b8/content> (дата звернення: 01.04.2024).

3. Почепцов Г. Дифузна війна з точки зору теорії нелінійних нетрадиційних воєн. URL: <https://ms.detector.media/mediaanalitika/post/19743/2017-10-01-dyffuznaya-voyna-s-tochky-zrenyya-teoryy-nelyneynykh-y-netradytsyonnykh-voyn> (дата звернення: 01.04.2024).

4. Почепцов Г. Лінійні та нелінійні методи взаємодії» URL: <https://www.aup.com.ua/news/lineynye-i-nelineynye-metody-vozdeys/> (дата звернення: 01.04.2024).

5. Сівак. Т. В. Стратегічні комунікації у системі публічного управління України URL: https://www.researchgate.net/publication/347906870_STRATEGICNI_KOMUNIKACII_U_SISTEMI_PUBLICNOGO_UPRAVLINNA_UKRAINI (дата звернення: 01.04.2024).

6. Хорішко Л. С. Стратегічні комунікації України в умовах російсько-української війни. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/> (дата звернення: 01.04.2024).

7. Центр стратегічних комунікацій: StartCom Ukraine URL: